

Verschenen in De Gelderlander van 26 maart

Raadsleden aller gemeenten, sta op!

Deze week worden negenduizend burgers geïnstalleerd als raadslid. Jasper Loots en Piet-Hein Peeters roepen hen op de komende vier jaar er niet alleen voor hun eigen partij te zitten, maar ook op voor de lokale democratie.

Nu 19 maart geschiedenis is en de landelijke politici teruggekeerd zijn naar Den Haag, zal ook het publieke debat over de positie van de gemeenteraad verstommen. In de maanden voorafgaand aan de verkiezingen is er veel gezegd en geschreven over het verlies aan macht van deze volksvertegenwoordigers. Deze wordt namelijk al jaren achtereen uitgehold. De decentralisaties betekenen niet meer zeggenschap voor gemeenteraden, maar leiden tot intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Zogeheten 'gemeenschappelijke regelingen' waarvan er al een fors aantal was en die ten koste gaan van de grondwettelijk vastgelegde sturing en controle door de gemeenteraad. Andere dossiers zoals grondbeleid en nationale politie laten eveneens de afkalvende zeggenschap van de raad zien. De invoering van het dualisme in 2002 heeft de gemeenteraad ook al geen goed gedaan. Juist de positie van B&W is er door versterkt.

Deze week worden een kleine negenduizend burgers geïnstalleerd als raadslid. Zij vormen de komende vier jaar de lokale democratie. Maar kunnen we daar nog wel van spreken als de positie van de gemeenteraad zo onder druk staat? Hoogleraar Marcel Boogers zegt: "Er zijn nogal wat raadsleden die denken dat ze in de cockpit aan de stuurknuppel zitten. Dat is misschien wel zo, maar dan wel een vliegtuigje op de kermis waarvan de exploitant bepaalt hoe hoog die gaat en hoe lang het duurt". Een pijnlijk boodschap. Tegelijkertijd betoogt filosoof René Gude: "Raadsleden zijn vreemde eenden. Dat staat los van hun kwaliteit. Democratie is een heel elegant idee, gebaseerd op een eeuwenlange ervaring met wie wij mensen zijn. Democratie voorkomt dat er almacht ontstaat, waar systemen nu eenmaal toe neigen. Democratie maakt mensen bewust tot elkaars stoorzender". Democratie is geen naar believe in te zetten instrument voor bestuurders, het is de grond onder de beschaving zoals we die in dit land kennen.

Pakken de gekozen raadsleden de handschoen op? Staan ze behalve voor hun eigen partij ook op voor de lokale democratie? De verkiezingsprogramma's van een groot aantal lokale partijen stemmen optimistisch. De rol en betekenis van de gemeenteraad wordt daarin herschreven. Gemeenteraden gaan stimuleren, faciliteren, steunen, ondersteunen, mogelijk maken, bevorderen, verbinden, bij elkaar brengen et cetera et cetera. Verkiezingsretoriek? Wellicht, maar wij zien het glas in deze graag als half vol.

Gemeenteraden kunnen de lokale democratie revitaliseren. Minder aandacht voor het formele, door het college van B&W geleide besluitvormingsproces, meer aandacht voor mobilisatie van mensen rond maatschappelijke thema's. Raadsleden gaan hopelijk ook zaken aan de orde stellen waar ze formeel niet over gaan. Denk aan voorgenomen projecten of geleverde prestaties van woningbouwcorporaties of onderwijsinstellingen. Of aan de persoonlijke verzorging die nu bij de zorgverzekeraars komt te liggen, maar die veel burgers in een gemeente aan gaat.

Wij hopen zeer dat raadsleden hun lokale autonomie heroveren. Laat ze maar mopperen en zuchten over de zogenaamd incapabele lokale democratie, die wethouders, die bestuurders van regionaal en landelijke opererende organisaties, die ambtenaren en

politici in Den Haag. Durf het aan de positie van de gemeenteraad te versterken door meer geld uit te trekken voor kwalitatief goede ambtelijke ondersteuning van het raadswerk. Entameer een landelijk publiek debat over de vraag of gemeenten de volgende verkiezingen voor de gemeenteraad op een zelfgekozen moment mogen organiseren. Neem afstand van het gemeentehuis, van absorberende bestuursorganen. Debatteer niet vooral met andere raadsleden, maar ga in gesprek met inwoners, instellingen en bedrijven binnen jouw gemeentegrenzen. Geef hen ruimte, maak hen mee verantwoordelijk.

In de gemeente Wijchen is de raad recent opgestaan. Daar zijn de volksvertegenwoordigers in verzet gekomen tegen de zoveelste gemeenschappelijke regeling waardoor nog meer bevoegdheden buiten de directe macht van de raad kwamen te liggen. Daar begrijpen ze dat als op zich goed willende burgers in de gaten krijgen dat de raad steeds minder te zeggen heeft, mensen terecht teleurgesteld afhaken.

Jasper Loots en Piet-Hein Peeters werken als adviseur en journalist en schreven samen 'De gemeenteraad heeft geen toekomst. Er is geen toekomst zonder gemeenteraad', verschenen bij uitgeverij Pepijn.